

Культура і Побут

№ 44

Вівторок, 13-го листопада 1928 р.

№ 44

З підсумків „Преси“

14 жовтня проходило закрито міжнародно виставку преси в Кельні. Тепер, коли величезна робота вже за плечима, коли новий радянський виступ на міжнародній арені одо-був собі заслужену і велику прихильну оцін-ку на сторінках світової преси, можна вже підвести деякі підсумки.

Для Заходу характерна річ те, що всякий виступ розуміється як рекламну кампанію торговельного порядку для поширення рин-ку. В національних відділах „Преси“ зазда-легідь заготовлювано статті й фотографії, що їх давалося гостям виставки—кореспонден-там.

Ми заглибилися в будівництва і нам було не до фотографій і статей. Та проте, як уже відомо, найбільше уваги світова преса в звяз-ку з „Пресою“ присвячувала радянському павільйону. Досі на Заході не віряли, що ми досягли такого ефекту, не застосовуючи звич-них способів „обробки“ преси. Як на курйоз можна вказати на те, що навіть сутореклам-ні підприємства, от як банша найбільшого тресту безкавної кави „Хаг“, що її пропону-валося як найцікавішу рекламу виставки, згубилася якось поруч нашого павільйону. І навіть сам господар цього підприємства, від-відавши радянський павільйон, визнав себе за переможеного й просив сказати йому „сек-рети нашого оформлення“.

Як відомо, поруч несподіваного для Захо-ду широкого розкриття на виставці всього обличчя Радянського Союзу і ролі радянсь-кої преси в перехідний період від капіталі-зму до соціалізму, оригінальні способи експо-зиції виставочного матеріалу так само притя-гли до себе увагу західного глядача.

В звязку з виставкою в Кельні відбулося понад 300 різних конгресів. Союз німецьких архітекторів, союз „Мистецтва і промисло-вості“ та багато інших художніх об'єднань скликали своїх членів до Кельну. Всі вони відвідали наш павільйон, цікавилися прinci-пами й методами нашої роботи. Мені до-велось відвідати крім Кельна ще шість ін-ших німецьких міст, довелося побувати в Австрії і Франції. Води від цілком не-знайомих людей чув я захоплені відгуки про наш павільйон. Від редакцій різних худож-ніх журналів Німеччини, Франції, Голандії та Америки надходили численні прохання вислати їм статті та фотографії. Спеціальна преса ще не взялася як слід за роботу. Але найближчими днями виходить уже номер ні-мецько-американського журналу „Виробничі Графіки“, присвячений нашим роботам. Принци-пи, покладені за основу оформлення на-шого павільйону, позначають уже свій вплив на різних західних виставках. Так, на щой-но відкритій у Берліні виставці „Нове жит-лобудівництво“, багато принципів і винахо-дів нашої виставки повністю вже викорис-тано.

Питання про великі виставки, це інші пе-куче питання на Заході. Кожне велике мі-сто влаштовує або проєктує якусь виставку. В звязку з тим виставочна справа пережи-ває свою паршу кризу. Щоб зацікавити та притягти на виставку великі маси, потрібні нові ідеї. Експонати має бути подано не як музейну колекцію застосованих речей (як це робилося досі), а як активний, повний жит-тя організм. Усім цим найбільше відпіння-

ся наш павільйон на „Пресі“, тому нас хо-чуть бачити і на проєктованих тепер вистав-ках. В тому ж таки Кельні на 1932 рік за-тверджено міжнародно виставку, розмахом більшу за „Пресу“ під назвою „Новий Час“. Відвідавши наш павільйон, бурмістер Кель-ну Г. Беннер сказав, що він певен, що ми й у 1932 році з неменшим успіхом візьмемо участь у цій виставці. Ми відповіли, що хоч ще цілева установка нової виставки неясна, проте Радянський Союз—це взагалі Новий Час—Нова Епоха, і ми будемо завжди на сво-му місці у програмі такої виставки.

Як ми вже згадали, радянський павільйон на виставці „Преса“ завдячує свій успіх од-ності розкритого ним змісту і метод оформ-лення. Не зважаючи на сувору контролю спільного кельнського виставочного комітету, решта павільйонів робила враження чогось до певної міри екліктичного. Кожна фірма оформляла свій куток так, як це їй було до-вгодно і наш павільйон вигідно відріж-нявся від цієї різноманітності решта павільйонів своєю монументною єдністю і ціле-вою установкою. Відвідувачі виставки—спе-ціалісти, художники та архітектори,—аж зі-

рйти не хотіли, що ми заготовили наші експо-нати у себе в Москві. І лише незвична для Заходу форма, те, що вони називають „ра-дянським стилем“, переконала їх про це. Але вже ніяк не могли зрозуміти західні люди те, що ми зорганізували свій павільйон усьо-го за три місяці. Німці, наприклад, маючи таку розвинену рекламну індустрію і виста-вочний досвід, почали готуватися ще за пів-тора року до відкриття виставки. Тут неспо-дівано виявилися великі заслуги наших ро-бітників. Як видно, на Заході нашого темпу роботи здійснити не можна. Кожне, не радо-ве, не трафаретне завдання в Західній Євро-пі потребує для свого здійснення куди біль-ше часу й енергії, ніж у нас. Ті рівняючи не-значні роботи, що треба було перевести на місці в Кельні за допомогою німецьких ро-бітників, ми ледве могли закінчити до при-значеного терміну.

Які ж ті нові, не лише для нас, а для За-ходу вагомі експозиції виставочних матері-алів, що їх застосовано в радянському па-вільйоні на „Пресі“.

Це—по-перше динамічність усього вистав-леного матеріалу. Але пам'ятаю було б ду-мати, як це не раз зображає західна преса, що у нас все „рухалося і світилося“. Було поставлено лише дві трансмісії в шість смуг по 20 метрів кожна, і на них розгорнуто пре-су Союзу. Потім на тих самих трансмісіях пущено в діаграмах і таблицях матеріали з економіки Радянського Союзу. Крім цього

Сава Голованівський

Похід

Ойнули,
Дзенькнули білі баклажки
Довгі шеренги
весела брашна.

Довгі шеренги
струнки й веселі
ножному в очі
заводи
і села...

Ножному
в очі
Радощів
племін
З дому
робота
Дала на
спомини.

Ножному в очі
Зелень оналиць
Там, де бадьорість
Там —
Комсомолец!...

Ой по далених
степях
і дорогах
з краю до краю
Пройдуть наші ноги.
З заходу чути
„Soldaten rote“
Будьмо боротись,
Цвісти і боротись!

Будьмо горіть
Як на шлемах
Зорі
Вічно сильні,
Вічно бадьорі!

Щоб нашу силу
Ми виміряли
кількістю нових
заліз
і стали!

Кількістю рейсів
Нових пароплавів,
Гроном
і силою
Нашої Слави!

Щоб загорівся
світ мій цей
Простоволосого
червоноармійця.

Ойнули,
Дзенькнули
Білі баклажки
Довгі шеренги
—Уперта
брашна!

було поставлено ще одну декоровану світ-лом арку на тему „Структура конституції СРСР“. Секрет могутнього впливу цих уста-новок прунується в їхньому композиційно-му розміщенні і велетенських розмірах.

За другим елемент речового оформлення нашого павільйону правив велічезний фото-графічний фриз (розміром 31½ метри на 24 метри), що тягнувся по всіх стінах. Ці фото-

давали ще багатющий наочний матеріал для наших провідників екскурсій, що їхню високу кваліфікацію треба тут відзначити.

За статутом «Преси» вся робота відділу концентрувалася лише в межах павільйонів, одведених для окремих держав. Тому замість тих установок, що ми їх гадали влаштувати поза павільйоном, довелося задовільнитися великим світляним вензелем СРСР і кольоровими гаслами на вікнах, що справляли ефект осявистого сучасного вітражу.

Таким чином можна сказати, що хоч світом і духом фактично було охоплено лише біля 10% усіх експонатів, то психічно

де справляло враження 100% динамічного й світляного оформлення нашого павільйону.

Організація радянського павільйону «Преса» дав нам багатий досвід і матеріал для дальших таких виступів на міжнародній арені. Як основну вимогу на майбутнє треба висунути принципи збудовання виставочного будинка за власними проектами. Це, як виявилось, не збільшує кошторису і заразом дає можливість краще естетично організувати виставочний матеріал. Потреба розміститися в межах наданого нам на «Пресі» павільйону призвела до деякої переваженості приміщення і накопичення матеріалу.

Хотіли б ми ще вказати на те, щоб, розробляючи тематичний план і масштаб виставки, уже в проєктах зверталося більше уваги на оформлення, щоб програми таких міжнародних виступів Союзу РСР пророблялися в усіх їхніх елементах, детально зваживши психо-фізичні засоби впливу.

Болячка

В безпардонно нахабизму і все ж безнадійно безперспективному «Бюлетені Авангарду» славнозвісний майстер українського «верлібру» і творець «конструктивного спіралізму» В. Поліщук серед «подяк» нашим літературним робітникам, що так чи інакше додержуються стриманої позиції в поцінованню соціальної й літературно-художньої вартості «Авангарду», — присвячує кілька теплих рядків і мій скромній особі.

«Особлива ж шана від нас Бвгену Касяненко, що не дозволяв про нас навіть лікнути нашим ворогам на сторінках своїх бойових видань, не кажучи вже про друзів, яким теж не давав лікнути, пам'ятаючи, за англійським прислів'ям, що од друзів важче рятуватись, ніж од ворогів».

Мене змусили виступити не ці рядки, як і не низка попередніх хуліганських вибриків на мою адресу з боку шановного «спіраліста». Мене змусило виступити те враження, що могло повстати у нечислених читачів видань «Авангарду», ніби я і справді сплю і бачу, як би саме придушити може й корисну галузь нашої літератури, хоч би я яка вона ні була мізерна.

З тиради В. Поліщука недосвідчений читач міг би зробити хибний висновок, що я на сторінках своїх бойових видань не даю лікнути взагалі членам «Авангарду». Це не відповідає б дійсності. В «Культурі і Побуті», як і у «Всесвіті», я вміщую всіх авторів, уважаючи тільки на сам твір, а не те, до якої організації належить автор. Напр., я в задоволення містив оновлення безсумнівно талановитого В. Урини, що опинився в «Авангарді», wie gemunkelt wird, уже

Український Інститут Гігієни Виховання — установа ще мало відома, а де-хто про неї можливо почує вперше.

Вже, сама назва «Інститут Гігієни Виховання» неінформованого читача може спочатку трохи здивувати.

Тому вважаємо за потрібне накреслити в загальних рисах завдання та конкретний зміст роботи Інституту.

В умовах широкого розгортання соціалістичного будівництва, зростання добробуту трудящих, культурної революції, питання охорони здоров'я дитячого населення, виховання дітей, підготовка здорової зміни, — набуває найактуальнішого значення.

Широким колам робітничо-селянської суспільності відомі заходи Радянської Влади, що до охорони здоров'я дітей. Радянська влада особливо піклується про дітей, бо здорове та багаторе покіття може прийняти завоювання Жовтня.

Утворені урядові установи охорони здоров'я дітей переводять повсякденну безпосередню працю по різних дитячих установах; доглядають за матеріальним оточенням дітей, вживають належних заходів що до нормування фізіологічних особливостей дитини та трудових процесів дитинства, переводять лікувально-профілактичні заходи, лікарсько-педагогічну та санітарно-освітню працю серед дітей батьків і т. інш.

Але як саме переводити зазначену роботу, якою методом щоб найдоцільніше використати всі можливості й досягти найкращих наслідків чи перевірити існуючі методи, проаналізувати та науково обґрунтувати конкретні заходи що до оздоровлення дитинства, як раз для цього утворено Інститут Гігієни Виховання.

В такий спосіб на Інститут покладається завдання: всебічне вивчення дитячого організму, його фізичного стану, психіки, поведінки, дитячого побуту, різноманітних форм дитячої праці й на підставі цього випускати нові форми здорового життя дітей та раціонального виховання як окремої дитини так і цілих колективів.

Інішими словами, Інститут є науково-практична установа, що повинна лідувати науковий ґрунт під всю працю охорони здоров'я дитинства. Крім того Інститут виконує функції

учбової установи по лінії підготовки й перекваліфікації робітників охорони дитинства, тобто лікарів, педологів і т. інш.

Яку ж саме роботу буде провадити Інститут в поточному році?

Протягом останніх років Інститут, не маючи попередників, шукав шляхів і методів роботи. Тепер вже накреслено конкретні шляхи в роботі, що полягатимуть в тому, що Інститут:

а) сконцентрує увагу на єдиній науковій темі, а саме вивченні дитинства пубертатного періоду, (періоду полового розвитку), і окремо дітей дошкільного віку;

б) досліджує дитячий матеріал під кутом зору соціально-диференційованої дитини, тобто за класовою належністю батьків;

в) зосереджує увагу на дослідженні головним чином відбірною дитячого матеріалу, а саме: дітей робітників металургії, хемічної, вугільної, деревообробної, шкарпаної та цукрової промисловості й дітей трудящих селян у типових селянських районах України.

Саме дослідження дітей та дитячих колективів провадитиметься з таких окремих галузей:

1. Соматології (фізичний стан розвитку дітей) тобто вивчення морфологічних, конституційних, фізичних та фізіологічних даних про окрему дитину та дитячі колективи;

2. дослідження дитячого оточення та дитячої поведінки організованого дитинства, тобто матеріального стану та побуту батьків, умов виховання, житла, шляхом вивчення відібраних груп дитячого населення, головним чином, дітей робітників та трудящих селян;

3. дослідження рівня санітарно-гігієнічного виховання дітей в родині та в різних дитячих установах;

4. дослідження постановки переведення дит-установами гігієни трудових процесів по різних дит-установах;

5. дослідження професійної орієнтації та нахилів дітей по різних виховальних установах та раціоналізації виховальної та навчальної роботи з погляду гігієни педагогічного процесу;

6. дослідження патологічних (хворобливих) ухилень в нервово-психічній діяльності дітей по різних виховальних установах;

сутністю в ньому В. Поліщука. Його ж бо я знаю з 1920 року, коли він, перебівши од білих, друкував у київському «Вільшовикові», двоколістковій байці. Заступавши протиполом одного місяця т. С. В. Пилипенка, тоді редактора «Вільшовика», я мусив переробити ці байки до невпізнання, а часті й просто викидати до коша. І тоді у мене було гостре відчуття нещирості цього свіжого пупутика, і воно не залишило мене і по сей день.

З того часу В. Поліщук зробив великий поступ, що видно, напр., з «Козубу ягід», де вміщено чимало «розумувань», цього «філософа з головою хлопчика». Все це нудна тривіальщина, що її не сила прочитати і що не дає нашому радянському суспільству користі ні на копійку. Але ось у ній і свіжа думка:

«Мені здається, що справу з фізичним погвалтуванням здорової, дорослої жінки (як би так м'якше сказати) роздули у великий вогонь надаремно.

Звичайно, тут найтяжче всякі матеріальні удари, бо фізично це ж пустяк — ну, непрямна порція рецензи — а для природи й людства в цілому (де важко, щоб було спарування, а воно й у випадку погвалтування може дати в наслідок дитину) моралі відходять на задній план.

Що здорове погвалтування — пустяк, можна побачити з багатьох прикладів. Воно часто буває в природі: потрібно, і судити за нього ніяк не слід».

Вказати, що В. Поліщук виправдує гвалтування жінок тільки з задержуватості, — на жаль, не можна ніяк. Треба ж бо пригадати всю його попередню писанину, щоб побачити, що цей нечувано оспадний вибрик — у «світлогляді» В. Поліщука не несподіваний випадок. Для потвердження зверхності по-

7. дослідження норм фізкультурних навантажень дошкільників і шкільників у зв'язку з конституцією дитини, віком, статтю.

Для переведення цих робіт до Інституту за згодою Київського Округу прикріплено такі типи інтернатних та відкритих дитустанов: дитячі будинки, піонеркомуні, трудові комуні для безпритульних; трудові школи, професійні школи, дитячі садки.

Що торкається дитячих установ села, то Інститут тепер розробляє матеріали що до спеціальної довготривалої експедиції до села. Вважаючи на обмежені асигнування типичні селянські школи будуть взяті лише з Київської округи.

Окрім накресленої вище безпосередньої роботи Інститут буде проводити широку консультативну роботу з різних питань—лікарям ОЗД, учителям, батькам, ріжним дитячим установам через своє методичне консультативне бюро що до охорони здоров'я дітей, а саме:

норми шкільної меблі, норми харчування дітей; гігієнічні книжки; нерво-психічних захворювань серед дітей; масове розповсюдження онанізму та інші.

В поточному році при Інституті буде утворено ріжні гуртки з лікарів та педологів для переведення систематичної роботи з метою підвищення кваліфікації.

Що-ж перешкоджає накресленню роботи Інституту?

Висунуті за останній час завдання по охороні здоров'я дітей є потребою наукового обґрунтування їх, вимагають значного поширення роботи окремих кабінетів та лабораторій Інституту й організації нових. Отже в цьому дуже перешкоджає приміщення Інституту, що не може задовольнити навіть мінімальних потреб його науково-допоміжних установ.

Крім того Інститут не має відповідної доповідної дитячої установи для експериментальної роботи, що перешкоджає налагодженню правильної науково-дослідної роботи. Зараз є невідкладна потреба в утворенні для дітей «Школи санаторії» та клініки дитячих психоневрозів, що вже існують в Р. С. Ф. С. Р. і на жаль нема в Україні.

Поширення приміщення для розгортання нових науково-допоміжних установ, асигнування коштів на утворення зазначених дитустанов є мінімальні вимоги, що задоволенню яких буде можливість виконати ці завдання, покладені на Інститут.

А. З. БАНДУРІВСЬКИЙ.

«Червоного Поток», «романа», що вийшов двома виданнями (бібліотек на Україні багато, щастя тільки, що хламу й по бібліотеках не читають).

Ось як у цьому «романі» депутат польського союму оповідає українській комуністичній молоді про катування в польських тюрмах:

«Немає витерпу, коли рішас зграти
Ізничити когось, закатувати до краю.
Тоді дозволить все
Інквізиційний кат.
Рятунок ніде нам шукати...
Жінка, дівчат
Покрають видент ремінні паски,
А пряхкою по грудях, через груди,
Стараючись потрапити по сосках.
І ті червоні пун'янки жіноцтва,
Розсічені ударом члупи і нахабням,
Кривавими струмочками дзюрчать...
Джерельця крові на дівочих персах...
І синці далі чередую
Ідуть у низ по голім тілі
Все нижче й нижче
Аж до чорних кутів,
Де збоїли ще якось особливо гостро
Спіраються в навалу кровотоків.
А там у п'яти болі невимовні,
Бо там і свічка й розпечене залізо
А на мужчин роз'ятрені садисти
Накидують, ой, не лекше:
Полові органи у лещата зачавлять
З розколотої та розваженої деревини,
Куди у шпару біла клина
Вкладають те живе тіло.
І люд реве, а катеринка прас,
Щоб помста тіло розривала
У всіх пригноблених братів.
Або крізь дошку гірями по тілу гріють—
Зм'якотана печінка кров'ю сходить...»

Кіно-творча громадськість

про тематичний план ВУФКУ на 1928-29 р.

Обговоривши орієнтовний тематичний план ВУФКУ на 1928-29 рік, загальні збори Кіно-Секції УТОДІКу за участю представників кіно-громадських організацій КОРЕЛІС'а та ВУАРДІС'а визнали що:

1. Самий факт появи тематичного плану і заклик ВУФКУ до громадських організацій обговорити цей план є позитивне явище. Це свідчить про значний крок вперед в справі налагодження тісного співробітництва ВУФКУ з громадськими організаціями і зокрема в справі притягнення українських літературно-мистецьких сил до кіно-роботи.

2. Однак збори констатують, що ВУФКУ в утворенні цього тематичного плану стало на хибний шлях не притягнувши до вироблення його кіно-громадських організацій УСРР. Збори вважають за безперечно корисне й потрібне для продуктивної роботи самого ж ВУФКУ притягати українські кіно-творчі сили не лише до обговорення вже готового плану, а й до вироблення його. Це забезпечило б активнішу участь цих сил у здійсненні плану та зробило б таким чином цей план значно реальнішим.

3. Даний тематичний план на 1928-29 рік має певну сухість, його не досить погоджено з інтересами глядача. В той же час план цей обмежує творчі можливості сценариста і тому збори вважають за потрібне внести до всіх розділів плану нові теми, що дасть сценаристам можливість більш широко виявити свою творчу ініціативу не враховану при складанні плану.

4. За рахунок соціально-побутових тем, що їм у даному плані відведено надто багато місця, і в цій частині план безумовно мало реальний, а також за рахунок вільних тем слід внести до тематичного плану додаткові теми:

а) З доби громадянської війни на Україні, що далеко ще не вичерпана для екрана.

б) До найголовніших політичних кампаній.

в) Антирелігійні, а також з боротьби проти антисемітизму і проти алкоголізму.

Крим

Гремлі гармати
Гранати як дощ
Кресали об камінь
Краплинами кров
Колючі багнети
Шумить осока
Кололи, рубали
Зі свистом клинка.
В диму десь погасло
І сонце ясне,
Та зняли ми гасло
Ворожих людей.
Не нас подолати
Куди вам, куди
Гремлі гармати
Осінні громи.
Шуміло десь море
Від сміху вітрів,
Пливуть пароплави
Розбитих «орлів».

г) З життя сучасної західної України та українських колоній Радянського Союзу і капіталістичного світу.

д) З життя АМСРР.

е) Для екранізації українських класиків, а також для біографічних сценаріїв з життя класиків.

е) З жанру радянської комедії та сатири, а також «авантюристичного» жанру, що їх, до речі, в даному плані зовсім не розроблено.

5. Збори вважають за потрібне, щоб в реалізації цього плану, як і у своїй роботі з галузі сценарної, ВУФКУ спиралося на організовану кіно-творчу громадськість.

6. Збори підкреслюють, що успішна реалізація цього тематичного плану і планів дальших, можлива лише за умовою ширшого притягнення до роботи ВУФКУ українських літературних сил та тіснішого співробітництва з ними. А це можна здійснити, забезпечивши в першу чергу творчі інтереси сценариста, врегулювавши питання авторського права на кіно-фільми та утворивши задовільні умови для ділового співробітництва сценариста з режисером, як при виготовленні сценарія, так і в час його постави.

Але доволі... Голі... Голі...

І так на Білорусі, в Польщі, на Волині...

Палить будинки, а живе тнуть...

Серед наших читачів ледве чи знайдуться люди, що могли б почувати хоч найменшу симпатію до злиств буржуазної Польщі. Багато з нас зазнали й особистої кривди од підсудників у 20 році,—я, нап., через їхню навалу на Київ втратив сина. І проте я певний, що, читаючи цей опис підсудниківських катувань, наші читачі разом зі мною відчуватимуть менше обурення на садистів жаңдарів, ніж огиди до садиста автора.

Та може читач-гадає, що я перебрзрив, що В. Поліщук, взагалі кажучи — нездатний творити образи, просто тільки «здув» факти з тавтологічної хроніки?

Ні, ані трішечки. В. Поліщук розслухав тут садистичну сліпу «з заздалегідь обміркованим наміром». Це видно з дальших рядків (підкреслення наші):

Але на диво: вишукані болі

Розбуркали любовну пристрасть слухачів.

Розжевілась жлґа в напруження до сполу,

І груди дихали як мих.

Проте не зкоротилася тяжкого гніву

Ідка й пекучая струна.

Вона дзичит і вуха ріже.

Як рух настирний свідруна.

Жінки готові віддастись

Мужчини брати і ламать,—

Але жага свій рід посівом дати

В шапурі сублімацій розламає

Закляту міць огтих всеосвітніх грат.—

Ще ж перешкода тому роду.

Жага та болі в серці задвигтіли —

І кров гуде, мічна, баска...

І навіть творчі думка й сила

Угору дужчий киють вилли,
Коли справа любовна патиска.

От як, за В. Поліщуком, реагує комуністична молодь на опис звіств польської охорони. Що це єсть, як не найпідліша брехня, як не найпаскудніший наклеп на нашу молодь за всі одинадцять років нашої боротьби й будівництва?

Мені тільки дивно: чому проповідь гвалтування не викликає протесту з боку жіноцтва? Чому накидання садизму нашої молоді дозволяється в літературі як дрібничка? І до наш Головліт, що пропускає всю цю гнилизну в друку, аж до перлів такого гатуку:

«Слід відзначити наших старателів і газети «Всеукраїнський Пролетарий», до особливого визначився один в прізвисьмі на «...коф», що представляв собою українську пролетарську літературу».

Кому все це потрібно?

Літературна й художня критика—не мій фах. Я звертався до багатьох товаришів з запитанням, що таке поліщуківський «спіралізм». Ніхто мені відповіді не дав. Це тому, я гадаю, що названий «спіралізм» взагалі не стосується до літератури. Це ж бо—явище з обсягу патології, це «спірохетизм», той випадок «творчості», коли в мозок «творця» захоплюється спірохета, бацила люсеа.

Це певинне (в разі відповідної ізоляції) патологічне явище, може стати явищем соціально-шкідливим, коли його — замість піддати науковому психіатричному дослідю — популяризувати, підтримувати, плекати. Я вважаю, що це була б хибна позиція і тому участі в популяризації «спірохетизму» не беру.

ЕВГ. НАСЯНЕНКО.

ЛІТЕРАТУРНО-КРИТИЧНІ ПОСІДКИ

Зоря. Літературно-науковий та політично-громадський ілюстрований місячник. 1928. №№ 1-6. Дніпропетровське. Видавництво «Звезда» та «Зірка». Рік видання IV.

Коли року 1925 народилася «Зоря», єдиний український журнал Дніпропетровського, навколо неї незабаром почалась мобілізація літературного молодняка; згодом вона зайняла би передові позиції нашого літературного титана, як би не скоїлась з нею невеличка катастрофа, після якої «Зоря» замість рости вгору стала рости трохи не вниз.

Про катастрофу цю мову мовитимемо далі, а поки що розгорнемо «Зорю» за перше півріччя 1928 року і поглянемо як вона з покорю щирої крістиянки, живцем проковтнула такі чудові барбаризми, як «окружуваним», «заходять сонце», «продовжав далі», «постепенно» (№ 7 «Кандидатка Оксана») і такий казенно-солоний шаблон дореволюційної доби, як «Робітники прикласти раді».

До будівництва рук (№ 2 «Радянський будень») і такий ідеологічно-витриманий пушкінізм, як

«Люблю я стан стрункий вагранки,
І багрянний буйний вид» (№ 1 («Вагранка»)).

Сультурному робітникові, читачу «Зорі», весело мабуть споживати таку продукцію і трошки либонь невесело йому за тих, хто по вини свого оточення ще йде старокультурними, себ-то некультурними нині, шляхами. Вкраватися на широку дорогу нової культури — мрія не одного лише поета Рябенка.

«Отак си взяв на плечі драгий клунок
І просто в путь пішов — що в світ веде,
(О. Рябенко). У путь. № 6).

Лейт-мотивом виразно-мелодійних віршів Кес. Андрійчука й Івана Коханського маємо мотив розриву з селом

«Може й так...
У зажурену даль
Я ще мрійний кидатиму погляд,
Буду в грудях гонати печаль»

І тумани осіннього поля,
Але вже...
Підрастає любов
До розгністо-дужого міста.
В жили свіжа вливається кров,
Думка в місто виправється вістрям.

(№ 1. «Я переміг свою печаль».)

Чергування заявлених рифм «любов-кров», «даль-печаль» зі свіжими асонансами «міста-вістрям», «погляд-поля» ніби відбиває перехідний стан поета — одною ногою тут, в селі, а другою там, у місті.

У Кес. Андрійчука драма розриву лише зав'язується, у Івана Коханського вона розв'язується і замирає в фінальному акорді.

«Не піду вже до сонних піль,
Не піду вже до тебе,
(№ 1. «Я переміг свою печаль».)

В низобіжних інтонаціях цього акорду ніби відчувається ще прощально сумуючий жест, натомість в пісенному вірші «Ех ти, серце» маємо верховіжні інтонації і веселі жести.

Дні мої розкуті
Соняшно біжать (№ 4 «Ех ти серце»)

Жодних драм розриву не зазнає вже поезія Ів. Луценка з її революційно-патріотичним патосом, — патосом любові до рідної Кубані. Обома ногами стоїть він на нових путях і весело згадує своє чабанське минуле

«То ж у твоїх ожинниках
Я пас юрив,
Та соняшники пив

І з горобцями (№ 4 із циклу «Кубань».)

Як що в мелодійних віршах Андрійчука і почасти Коханського з їх послідовними інтонаційними переходами маємо ще статичний ритм, то в пісенному вірші Ів. Луценка «Удосвіта» швидко чергування верховіжних і низобіжних інтонацій розвиває пута мелодії і, динамічно нарастаючи, розколює слово на інтонаційні склади

Не —
да —
рем —
по... (№ 7. «Удосвіта».)

У М. Шеремета в його досконалому віршові «Думи» (№ 6) вже панує не мелодія інтонацій, а мелодія наголосів. Розмірено-спокійний темп мелодії гармоніює з темою вірша — філософічними настроями людини, яка побачила широкі мети своєї довгої путі:

В просіки вийдеш — і око бавить
Оріблом засніжена до ніг мета
І коли повстав все ж такі сумнів
А що зробив?

то:

«І розум з снігом великих томів
думок засвоєних прийшов на суд,
аби довести, що і я невтомно
життя своє в майбутнє донесу»

(№ 3. Думи).

Рукою старосильного майстра «будовані» історичну поему «Кобзар і степ» (№ 3). Автор її — Б. Чигринець — уміло використовував три стилі — класичний, романтичний і сентиментальний. Панує класичний стиль. Сюжет протопобудований романтично.

З поетів «Зорі» класичного стилю додержуються — Б. Чигринець, М. Матвійчук, Семен Прокопович, Ельте, С. Тополя, Степан Субота, імпресіоністично — Іван Коханський, Кес. Андрійчук, М. Шеремет, Ів. Луценко, О. Рябенко, Мих. Хуторний, К. Шклярєвський, Г. Пилискульський, М. Тарновський; імпресіоністично-романтичного — Федір Малицький, Михайло Пронченко, Вас. Теринна, Вас. Костюк; імпресіоністично-натуралістичного — Марк Сугак, Вас. Чапля, Я. Яснийовий, Г. Полєба; імпресіоністично-сентиментального — Мих. Задорожний, Іван Степанюк; натуралістично-романтичного Л. Знаменський.

У гіршому — майже безпорадному стилі проза «Зорі». Значна кількість оповідань — лише сировина, опрацьована або примітивно («Наскок» О. Майданного, «Більшовик», М. Тарновського (абсолютно штучно) «Побачення», Андрія Бабільчука).

Найсвітліше враження залишають натуралістично-імпресіоністичний етюд Івана Степанюка «Кони» (№ 6), імпресіоністичний етюд Май Дніпровича «Зима» (№ 2), імпресіоністичне оповідання А. Бабільчука «В лісі» (№ 6), реалістичне оповідання Івана Ткачука «Кандидатка Оксана» (№ 3), цілком свіжий матеріал поданий в натуралістичному етюді В. Череди-ченка «Мартин». Незграбний на вид комозмелець Мартин, довідомивши цінність культурних звичок, стає охайним, пристойно-зодягненим то-що. Поведінкою своєю він викликає воржнечу й глузування з боку робітників того цеху, де він працює («Хрант» — морозене з ке-

Уміймо слухати

(Про занедбані документи епохи).

Розмови про кризу мистецтва, немов би, трохи вшухли; проте ледве чи можемо сказати з повним правом, що зникла підстава для них.

Не тільки в літературі, але може в більшій ще мірі по інших галузях художнього впливу, як театр, кіно і, особливо, музика, як характерне явище, кидається в вічі брак контакту з сучасністю, з живими процесами життя. (Окремі винятки не правлять).

Нецікаві ці процеси? Чи може їх немає? Чи може на тематику їхню немає пошуків у широкої аудиторії?

Це даремні запитання.

Яскравим доказом того, наскільки наші матеріально-будівничі процеси цікаві, є загальний колорит нашого життя. Вони прослідковують життя і володіють увагою. Малограмотна країна читає щодня 8.500.000 примірників газет, що співнені вщерть сирцем цих процесів; а сирець же той, — треба визнати, — подається там в малопридатному для перетравлення вигляді — сухо, схематично, по канцелярському.

А пройдіться швидко густолісною вулицею, на хді прислухаючись до тематики розмов, — це цікавий досвід:

...треба поставити перш на місць...

...я представив калькуляцію, разработав смету, а между тем...

...ти підводи: коли координати бу...

...бузотвор, бузотвор, і в вічі на зборах скажу, що бузотвор... от т-т-т... і підривають...

На Благбазі?

Серед куркулів?

Попів?

Салонниць?

Там тематика ще густіше насичена сьогоднішнім. «З другого боку»?

Напевно.

Але, це ж іще цікавіше. Тут же знайдуться і «правда класового ворога», і реакція на нашу дію, і всі комбінації та переломлення реакції, що випливають із складності умов і матеріалу нашої епохи.

А слухати і чути, щоб мати матеріал для висновків і дій, нам треба.

І своє, і чуже, і те, що бовтається, вагається поміж своїм і чужим.

І не тільки на зборах, а й поза зборами, в самому процесі життя.

Треба вмійти дослухатись до «правди класового ворога» і до реакції на неї.

Треба, нарешті, слухати «середняка». В першу чергу буквального, селянського, та не випускати з поля уваги та вивчення і те місце прошарування, що не визначило чітко своєї активної позиції в величезній світовій боротьбі, а бовтається в багатьох випадках, як «двух станів не боець», правлячи за об'єкта боротьби за вплив на нього.

Що правда — ми слухаємо.

І враховуємо. Відбитки того можна знайти у резолюціях і в передових статтях.

Але є ж галузь, що впливом своїм значно дужча за передові статті. Це мистецтво.

І от, якраз тоді, коли так напружено відбуваються будівничі процеси, коли такий високий інтерес до них у масі — якраз у досконалому висококультурному мистецтві — скартити на безтем'я.

На безтем'я не скаржаться газета; навпаки, газета скаржиться на папіртрест, на слабкість технічної кваліфікації газетарських кадрів, що не можуть охопити пекучої тематики і океану матеріалів добрим оформленням, що не сягають в оформленні вище канцеляризму та револютизму, на технічне малосилля охопити море життєвих потреб. Скаржаться ж на безтем'я та на відсутність матеріалу якраз ті галузі ідеологічного зв'язку і впливу, де працюють, за визнаннями міркми, якраз майстри оформлення, то б то — мистецтво: література, живопис, музика, кіно.

Скаржаться іноді в голос, а найбільш — фактом дійсності: дуже слабким, щоб не сказати більшого, просякненням життєвої і актуальної тематики у продукцію цих галузей.

Але «місце святе не буває пусте».

Прогалювати вулицю стихійно, нікого не питаючи, низовий художній самотьок.

Це — поезія і музика естради, вулиці, порту, гавіть — заводу.

Про формальну майстерність тут багато говорити не доводиться, хоч би вже через те, що тут самотьок власний установлює свої мірки вимот, і що мірки ті не завжди збігаються з визнаними канонами.

Та й поза канонічними формальними вимогами тут — широчезний діапазон од халтурки до ознак певної майстерності.

Але що безперечно є у цієї продукції самотьку — це життєвість, актуальність і ясне неспідроблене тавро життєвого соціального замовлення.

Фольклористи, правда не цураються (за останній, принаймні, час) цієї продукції. Але їхня увага — це ж увага вивчення пост-фактум, в ретроспективі, а не в процесі.

Мистецтво ж і аудиторія критика проходять

расиною» — гдузують вони з нього). І тільки тоді, коли Мартин ненароком заві облизня на роботі, він став для цеха своїм.

Осторонь стоїть стилістично розвинена проза Кліма Поліщука. В оповіданні «Смерть барона Шодуара» тема про загибель в революцію останнього могиана феодализму Прекрасно опанована прийомами імпресіоністичного реалізму. Сюжет оповідання динамічно розгортається на матеріалі жестів (міміки й пантоміміки героїв (прийом монодеталізації) добром однієї лише найхарактернішої деталі з усіх можливих деталей мотиву). Динаміку ритму утворює коротка стисла фраза, ефонічно-втримана (використовується шавіть прийом алітерації — «Сивим сукном посунула з саду сумна задума»).

Гірше збудовано оповідання К. Поліщука «Він вернувся» (№ 6). Герой II — голова окружної спілки споживчих товариств, член місцевої ради й редактор кооперативного часопису «Петро Думитрашко, який створив свою кар'єру шахрайством друкуючи в часописах під своїм прізвиськом довірені йому «геніальні» статті друга його Мовчука. Цікаву саму по собі тему зіпсовано тенденційністю обробки її. Перекопує в цьому надто суб'єктивний (нереальний) розподіл світо-тінів в портретах героїв. Поруч з ахидним тоном оповідача щодо нелюба свого Дмитрашка неприменно вражає сентиментально-романтична ідеалізація улюбленця його Мовчука.

«З блідою внонаженістю обличчя племінно дивилися великі страдницькі очі. Тенденційність зводить Поліщука з реалістичного шляху на путь нереальних вигадок.

Червоне суспільство ніяк не могло дати Дмитрашку назву «червоного патріота», бо ця назва не червона, а біла. — Марно автор не профарбував свій стиль на захисно-гумористичний колір: може не такими білими здавалися б очі каміння, що Поліщук кидав них в наше суспільство:

«Як він (Думитрашко), так і його молоді звички вміли привітати й похвалувати, а це втворювало про них неспокійну думку як про вражливих будівників нового життя країни».

Проза Кліма Поліщука — сказали ми — стоїть в журналі «Осторонь», і це знову будить думку про обличчя «Зорі». «Іван Ткачук» і «Клім Поліщук» рідкуються, правда, непотанно, але ж така рідкість вражає як дисонанс. Не помічає ж «Зоря» дисонансу просто тому, що вона трошки обокоротилася — одірвалася од свого читача. Почалось з дрібниць: «Зорі, як щирій провінційальці, закортіло бути

ледве аристократичнішою. Уже першого — 1925 року народження затісно стало їй в катеринославській сім'ї, мрії про всеукраїнську славу не давали їй спокою, і незабаром таки доби-лась вона схвалення з київськими аристократами: Рильським, Загулом, Зеревим то-що. Неокласики проте не могли її цілком задоволь-ти, вона кинулась до інших і почалась хаотична колонізація «Зорі», випадковими зна-менитостями. Наслідком цього припинився зріст дніпропетровських сил навколо неї, а коли хвилі колонізації трохи спали, читач по-бачив нагоду «Зорі» — і одвернувся.

Ось язык цифр: у січні 1925 р. тираж «Зо-рі» рівнявся 2000 примірників, у січні—1926 р.—2500 р., у січні—1927 р.—1829, у січні 1928 р.—1443.

«Ножиці» між потребами читача і продук-цією «Зорі» мають причинами:

1. Одсталість літературно-художньої тех-ніки «Зорі»: маємо переважну кількість вір-шів старо-класичних і старо-імпресіоністських з сентиментально-романтичним ухилом (на майже сучасному рівні стоїть бодай В. Чапля) і надто мляву роботу над проблемою дня—про-вом.

2. Неактуальність тематики: маємо чималу кількість мотивів з громадянської війни і не-реальне (ідеалістичне), висвітлення сучасних мотивів. Робітники давно вже переросли вір-ші на мотив: «Кричавес кайло співає побідну пісню труду» (Семен Прокопович Рудокон).

3. Відсутність бойової критики. Зі статтів Зорі: «Премійовані твори» В. Чаплі (№ 2) зі стилістичною установкою, «Жінка в творчості Шевченка» М. С. Кобякової з тематично-фа-бульною установкою (№ 3-4), «Франкова літе-ратурна спадщина» В. Ч. з жанровою установ-кою (№ 6), «Поет голоди І. Манджура», Г. Но-вгородина з соціологічною установкою (№ 5)—актуально-сучасне, але ж не бойове, значін-ня має лише стаття В. Чаплі. На жаль «кво-тизм» критики явище характерне не лише «Зорі».

4. Брак сучасних—наукових і публіцистич-них статтів—дарма що «Зоря» найменуєвала себе «літературно-науковим і політично-тро-мадеским ілюстрованим місячником».

5. Відсутність живого кутка дніпропетров-ського побуту, так літературного, як і позалі-тературного.

Не шкода, коли б здорова самокритика та-кого кутка дала здорового стусана по «Зорі» аби теперішні її малокровне обличчя одразу набуло бойової сили і виразності обличчя по-виннокровного.

Д. БЕЛКІН.

не глядячи це широкомасове явище, хоч у ньому відбиваються соціальні процеси вели-кого і глибокого значіння, і до того соціальні процеси вчорашнього і сьогоднішнього дня.

Візьмемо «Яблучко», хто його не знає? Всі, крім серйозного мистецтва. А воно ж, зародившись «на дні» суспільства ще років 30 тому і перетерпівши довгий ряд трансфор-мацій в соціальних низах дореволюційної Росії, так вплигло було в громадянську війну, що зробилося приспівкою III; це ж документ, що припав епохою «Яблучко» — і рейди кінноти; «Яблучко» — і залповані, розвалени вокзали, броневики, захисного кольору, засмалцьова-ні, вошпні ватянки, і вадьор, і одчайдуш-ність, і пафос, і героїка 1918—1921 років.

В беззмісних варіантах всебічно відбивав воно відтінки суперечних класових стремлінь, од прагнень махновщини і денікіно-врангелів-щини до гасел робітництва і бідноти, з усім ідучим перцем і крутою сіллю фронтової по-леміки.

А епоха військового комунізму в міщансько-му побуті? Хто не чув «Свадьби Шнеєрсона, з кольористо-художнім впливом переломлення міщанського побуту і традиції в економіці «міщанської фати» і суспільних стосунках епохи трудової повинності і «губтракторів». Всі чули — аж набридли, — і всі мугикали підніс, — крім мистецтва.

А старший (за ознакою соціальної цукко-сти) брат Шнеєрсонів — «Дилінонок паре-дний», що «тоже хоче жити» і що живе по цей день, переживши облоги, кафе, дубіка-ти на підкозній цвяки, трудовий шовінізм, «вох-ру» і «фортючку» (орточека), і доживши на-решті до титула і певного соціетану «нен-мана»?

Хіба це не цікаві перипетії соціального процесу, хіба мала питома вага їхня в нашій буротбі і хіба не заслуговує на допитливу увагу документ епохи, що викристалізував найяскравіший момент процесу саме так, як він відбивався в дзеркалі певного соціального пропарку?

А «Шарабан»? Тут його, правда, мало хто знає. А на ньому ж, на цьому «Шарабані», проробив останній «великий історичний» свій — не-відомо далечині, «біженець із Самарі» — міща-нин-демократія, а драмою торбою «сучреділки», в недобитках куркульні, спекулянтів і по-сителей цивілізації, з керенсько-авксентівськи-ми мріями, з чехами, з пінзатом і слюзами тютю-слинявого одчаю, з єдиним гаслом порож-нечі і соціально-ідеологічного банкрутства і «не будет денег — тебя продам!»

Це ж — епопея історичного банкрутства дріб-ної буржуазії, як невдалого кандидата в «пра-вители».

І її мугикали на естрадах, і в підпіллі, в шантанах, на гауптвахтах, в білих прокопайна-тих казармах і в червоних (соціально) оуворит сопках. Усі, крім мистецтва.

А тутешні «Бублички», — це справжнє про-довження «Шарабану» в процесі нашого еко-номічного будівничого наступу? Вони ж скі-плять жалібно у нас під ухом і сьогодні як щирий документ червоної, сьогоднішньої станції на шляху занепаду тих самих пасажі-рів «Шарабану»!

Усе вже продане, — став, соціальна значи-мість, приховані цінності, дармоїдська пиха, ілюзії, останні залишки гідності, — лишилися «бублички»... (та й ті швидко «Щарабкооп» монополізує в процесі наступу).

В цій творчості уліції та естрадної халту-ри, лежить величезний матеріал для відячної

Метеори

Метеори в новій географії,
Метеори — планети землі.
Літунів і машин автодафе
На морях голубої смуги.

Хто вас бачив ночами трівожними
Як забила на сполах війна,
Йшли з вір заморожених кожна
Цілувала золу з літунів.

Хто вас бачив полуднями мліосними
Як спадали на зляканий ліс
Вугляні полум'яні кості
Літунів метеорів землі.

Хто ж то франками бачив блакитними
Хто про вас у газетах читав,
Та ж військовою тайною вкрито
Смерть у полум'ї в хмарах життя.

Ще й не мають портів та зелених
Берегів повітряні моря...
Де ті чайки, що в омутку шаленім
Понесуть вашу смерть матерям.

Ще й нема островів із прибоєм,
Та немає води затупити
І труною спада голубою
Вічне небо над криками — життя.

Оксанами буйними, п'яними
Ваших тіл не прибі до землі
Ваше спалення свідків не знає,
Як не знає ні крові ні сліз.

Ваші друзі. Вогнем запечатані
Іхні очі, вуста — не знайдуть
Не розкажуть коханим дівчатам,
Де спустився шавіки літун.

Ліши мотор вашим вірним товаришем
Упаде на зелену траву,
Ляже з вами під зоряним вгарищем
У широку трону степову.

І хрестом над могилами вашими
Тоский зір залетить на траві
Місяць з Марсом — холодним товаришем,
Шлях чумацький, розтрисаний ві.

величкі актуальності, — літературної, музич-ної і екранної обробки.

Од «Яблучка» до «Бубличків», через «Кир-пичики» і «Будьоновку», «Смело ми в бой поїдем» і «Чорного барона» — це ж, в потен-ції і епос, і лірика, і патос, і соціологія, і роман і опера, — і все що могло б бути ідео-логічною зброєю в наших руках, коли б цю річку поточного матеріалу як слід проаналі-зувати, усвідомити її життєву соковитість і по-мистецькому оформити.

І матеріал не звертає на себе належних уваги.

Що тут причиною — не будемо вгадувати чи то чистолінійська попівсько-поміщницька ес-тетна традиція, що примушує героїчно одвер-татись од «пошлого» дару вулиці (живої і ак-тивної) та шукати поверх голів, висмоктую-чи з пальця, «звуків сладких і молитв», чи просто одірваність од процесів життя і форм їхнього стихійного виявлення, — але не увага серйозного мистецтва до життєвого мистець-кого сирцю — факт.

А життєві процеси не терплять порожнечі. Коли треба було боевою маршу, він виник стихійно-кострубато навіть із солодко-барі-шенської «Велой акації» («Смело ми в бой поїдем»). На соціальне замовлення відтуку-ється (на комерційних основах: збір і апло-дисменти!) «Аркадія» і «Лівадія». Благбаз, клоунада, безпризорники, Молдаванка і спец-калтурники, а серйозне мистецтво і не дивит-ся в цей бік.

А куди краще було б, як би млянути, при-слушатись, окупити і дати на первах життє-вого запиту мідь нашого, за установкою і оформленням асистецького твору.

МИК. НОВИЦЬКИЙ

Левко Ревуцький

Блок-ноТ

Торік відбувся організований НКО мистецький конкурс з нагоди 10-х роковин Жовтневої революції. Молоду музику нашу збагатив він найкращими шістьма новими симфонічними творами (с.т. подвоїв невелику ще українську симфонічну літературу), і не аби-якими, а високої мистецької цінності творами, що з них чотири дістали премії й займають почесне місце не лише в українській, а й у союзній повоєнній, ба навіть світовій симфонічній літературі. Маємо на оці нагороджену першою премією «Симфонію № 2» Л. Ревуцького, найвидатнішого композитора Радянської України, що його творче обличчя, бодай коротенько, висвітлити маємо в цій нарисі.

Левко Миколайович Ревуцький народився 22-го лютого (нов. ст.) 1889 р. в с. Іржавець, Прилуцької округи на Полтавщині. Батько його замолоду учителював, та пізніше «по незалежним обставинам» мусив припинити цю роботу й перейти до праці сільсько-господарської.

Родили Ревуцьких взагалі властива музичність. Старший дядько композиторів мав гарний баритон і був співаком Петербурзької італійської опери. Батько теж мав добрий голос і добре грав на скрипці.

Музичні здібності в малого Левка виявилися рано. Року 1895-го приїхала до батьків О. М. Мельникова (письменниця, приятелька П. І. Чайковського), прекрасна піаністка. Якось заграли вона «Венеційський Карнавал» Шумогофа. П'ятилітній Левко, скориставшись моментом, коли всі пішли до саду, сів за фортеп'яні і одразу прибрал музику. Це звернуло увагу батьків і його почало вчити гри на фортеп'яні.

Як свідчить Д. М. Ревуцький, *) перші лекції гри дала Левкові мати, та О. Мельникова. З переїздом у 1903 р. до Києва Левко одвідує спершу музичну школу М. Туховського, а тоді переходить у школу до М. Лисенка. Закінчивши 1907 р. гімназію, він вступає на правничий факультет Київського університету й одночасно до Київської Музичної школи ІРМО, де вчиться гри на фортеп'яні у проф. Короткевича, а тоді в проф. Ходоровського, а в перетворення школи на консерваторію починає працювати й у класі теорії композиції Р. Глієра.

Закінчивши університет й консерваторію (1916 р.), молодий композитор не захоплюється творчістю, він воліє вчитися і вчитися. Його симпатії—між Бахом і композиторами симфоністами—Чайковським, Рахманіновим та Скрябіним, і над їх студіюванням провадить він цілі ночі. Прозов до війська раптом перериває напружену роботу і 1916—19 роки викреслюються для творчості.

Далі родинні обставини примушують композитора оселитися в рідному с. Іржавці, а тяжкий матеріальний стан—одкласти творчість. Лишень зрідка та дозволі скористовуючи своєю близькістю до живого джерела народної музики, прагнучи впити матеріал української пісні в художні форми симфонічної музики, Л. М. пише свою першу симфонію (1920—23 р.) так і не викінчену для виконання (автор надто строго ставиться до своїх робіт). На ці роки припадає й створення композитором низки хорових та ф-п. творів і симфонічна поема для хору й оркестру на текст поеми Олеса «Що-року».

1924 року запрошено Л. М. викладати музично-теоретичні дисципліни в інституті ім. Лисенка, цю роботу Л. М. провадить і нині, ділячи себе між педагогічною, громадською та композиторською діяльністю, маючи на останню лише уривки вільного від занять в інституті та громадської роботи часу.

Музичний доробок композиторів чималий. Вокальну частину його становлять: три романи, 20 народних пісень для голосу й ф-п., 2 збірки галицьких та козацьких пісень для голосу з фортеп'яно: «Дума про трьох вітрів» (П. Тичини), 10 творів для мішаного хору й фортеп'яно: «Заповіт» і поема «Що-року» на хор та оркестр. З цих творів (крім «Заповіту», й «Що-року, які ще не бачили

світу) звертають увагу твори для хору та гармонізації народних пісень. Композитор, насамперед інструменталіст і симфоніст; голос людський для нього—один з голосів партитури, а не щось таке, що домінує. Через те він і не любить писати для одного голосу з фортеп'яно,—це його звязує. Скоріше воліє він писати для хору або гармонізувати народні пісні, де доводиться вже хоч-не-хоч не займати мелодій й брати її, як вона є, й де композитор розгортає свій талант і майстерність в інструментальному оформленні. Його

«галицькі пісні» (вид. Книгоспілки) є шедевром сучасної гармонізації, що дорівнюється роботам таких майстрів і знавців післі, як уторець Бела Барток або еспанець Мануель де-Фалла.

Про фортеп'яні твори Л. М. (6 п'єс для ф-п., 2 сонатні, 7 прелюдів) історик музики М. Грінченко говорить: «Коли робити спробу аналізувати фортеп'яну творчість Л. Ревуцького (попереджаємо, що це лише контурні лінії цієї аналізи), відразу ми відчуємо заохоченість композитора гармоніко-поліфонічними комбінаціями звуковими, що з технічно-структурного погляду є новий елемент, новий засіб музичного вислову; він (новий засіб) центр його музичної форми, він—головна властивість його музичної мови. Гармоніко-поліфонічний комплекс інтонацій досить складний, багатозвучний, насичений певною звуковою напруженістю; він і гострий, і ніжний, і суто дисонантний, але ніколи він не переходить до ступня грубого музичного гастрономізму, що його так любить взагалі наша музична сучасність; нічого галасливого, нічого міщанського... Логіка розуму і логіка почуття міцно поєдналися в цілосу форму. Є в його гармоніях рух, динамізм, певна частина бурхливої екстазичності, але все це проходить крізь призму спокійного звукопоглядання: думка завжди переважає над емоцією, культура бере гору.

Інструменталіст і симфоніст Л. М. від природи; всі його устримління в оркестрову музику. Вся творчість музики характеризує його любов до інструментальної оркестрової музики. В списку творів Л. М. вона на чільному місці: струнний квартет, концерт для ф-п. з оркестром (2 частини), симфонія № 1 (на 4 частини) і нарешті згадувана вище симфонія № 2 (на 3 частини),—ось за короткий час у несприятливих життєвих умовах створені композитором капітальні твори у вищих ціннісних музичних формах.

Надзвичайно скромний і строгий до себе автор дав нам змогу ознайомитися лише з останнім твором, вперше виконаним (1-ша част.) після преміювання повесні цього року в улаштованому Харківською державною оперою концерті пам'яті Т. Шевченка, а тоді влітку цього року в Києві в концерті під диригуванням композитора—диригента М. Радзівського.

— Перший український балет. Поширене засідання Вищого Музичного Комітету НКО разом з представниками опери та художніми керівниками розглянуло новий твір композитора Вериківського балет «Весняна казка» зі власним лібретто. Балет побудовано майже виключно на тематичі українських народних пісень і на думку комітета являє собою визначне культурне явище. Комітет рекомендував державній опері взяти балет до постановки. Між іншим цей балет вимагає використання української народної хореографії.

Композитор Скорульський, що мешкає манси на текст віршів М. Терещенка «Руки», «Авіаційний мітинг» і «Балада про ката».

— Композитор Скорульський, що мешкає в Житомирі, надіслав на розгляд музичного комітету велику симфонію на 3 частини.

— Скрипковий концерт Костенка, Укрфіл прийняв до виконання програму української музики скрипковий концерт композитора Костенка, написаний для оркестра і скрипки.

— Подорож квартету ім. Вільома. Квартет ім. Вільома, що виїждить у подорож по РСФРР з дорученням НКО має познайомити широкі маси руського суспільства з творчістю українських композиторів. До репертуара квартету в зв'язку з цим наполовину введено твори сучасних українських композиторів.

— Запрошення українських митців до Львова. Музичні організації Львова звернулися до Укрфілу з проханням організувати до Львова концертну подорож співацьки Оксани Колодуб та композитора Косенка.

— Опера «Брати Карамазови». В Чехії з великим успіхом відбуваються вистави опери «Брати Карамазови». Це перший твір молодого композитора Отокара Йереміяна.

— Бюро театральних порад. Н'ю-Йорк має багато театрів та театріків. За повідомленням «Фосіме Цайтунг» в зв'язку з цим організовано бюро театральних порад, що має своїм завданням давати кабонентам (точні) відвідки про вистави і п'єси, що йдуть в Н'ю-Йорку, про їх зміст, оформлення то-що. Цікаво, що основним мотивом до заснування бюро були постійні нарікання на те, що родини американських громадян попадали іноді в незручне становище перебувши на виставу, де актори грали «непристойні п'єси».

— Інцензизація роману «Де фанто». На зборах т-ва Уард тов. Предславич зачитав свою інцензизацію роману Кундзіча «Де фанто». Збори визнали інцензизацію вартою до постановки. Її зроблено досить сценічно і з певною динамікою. В процесі обговорення збори дали чимало вказівок. Авторів інцензизації радили уникнути переважаності п'єси.

— «Останній цар». Репертком дозволив до вистави нову п'єсу Л. Красовського «Останній цар» (Микола II), що малює лютеву революцію та скинення царату.

— «Мазепа». На зборах Уард'у сценарист Панченко зачитав свій новий сценарій «Мазепа». Визнано, що сценарій зроблено досить цікаво, як з історичного боку, так і з боку кіно розважання. Його подано на розгляд редакторів ВУФКУ.

Нині цей видатний твір повністю виконано і в Харкові в день відкриття симфонічних концертів «Укрфілу» під диригуванням Арн. Маргуляна. Виконання симфонії не тільки підтвердило вказані вище властивості музичної творчості Л. М., а й виявило в ньому саме симфоніста, великого знавця й випуканого майстра оркестру, творця високої музичної культури. Смільно можна сказати, що своїм твором композитор вписав нову сторінку в історію нашої молоді музики, сторінку, що ми вправі гордитися нею, як і її творцем.

Коротенька й далеко не повна спроба характеристики талановитого композитора, що перед ним ще довгий творчий шлях, свідчить, що на терен загально-людської культури, звільнений Жовтнем український народ в особі своїх митців, вступає не тільки як споживач і учень, а й як творець високо-мистецьких цінностей, що поповнюють культурну скарбницю людства.

ЮРІЙ ТКАЧЕНКО.

*) Використано біографічні матеріали ласкаво подані Д. М. Ревуцьким.

Робітничі консерваторії

Гобітників, що раніш мів задовольнити свої літературні потреби агіткою, або брошурою, нині читає грубі літературно-художні твори. Застосовуючи таке порівняння до музичного мистецтва можна сказати, що коли в перші роки жовтневої революції робітничі маса співала й грала по слуху, нескладні по змісту й формі музичні твори, зараз вона намагається ставитись до музики свідоміше і вимагає від неї більше.

В процесі клубної масової гурткової музичної роботи ми спостерігаємо як окремі музично-обдаровані гуртківці цікавляться музичною культурою й намагаються здобути музичні знання й оволодіти технікою музичного інструменту, на якому вони грають. Таке переростання окремих гуртківців в свої окремі гуртки можна спостерігати по всіх самодіяльних клубних гуртках, які завжди планують свою роботу й розраховують на рядового гуртківця. В наслідок такого «розриву» більш підготовлені гуртківці, не маючи задоволення роботою свого гуртка, кидають його й переставляють відвідувати заняття.

Щоб задовольнити потреби таких гуртківців не раз висувалось питання про організацію робітничих консерваторій по великих містах України. Але на превеликий жаль, це важливе й актуальне питання ніде ще позитивно не розв'язано крім Києва. Всі спираються на те, що нема відповідних коштів для цієї мети, нема будинків і т. і. Ми уявляємо собі робітничу консерваторію не як окремі будинок, де буде зосереджена вся музична робота. На нашу думку кожний робітничий клуб повинен мати, так би мовити, відділ, або філію робітничої консерваторії, яка повинна бути не в окремому приміщенні, а в культурно-освітній Окрпрофраді профсоюзів.

Нині помітна тенденція об'єднувати музично-хорові колективи по територіальній ознаці в окремі музичні організації, в склад яких повинні ввійти всі більш підготовлені гуртківці. Такі об'єднання дадуть змогу виконувати більш складні музичні твори, будуть краще звучати й таким чином не тільки слухачі, але й виконавці робітники будуть задоволені виконанням. На нашу думку по цих великих музичних об'єднаннях й треба проводити учбову роботу за планом робітничої консерваторії. До цього треба мати, так би мовити, «пересувну» лекторську групу, яка й повинна провадити заняття по таких об'єднаннях. Візьмемо для прикладу Харків, в якому можна організувати п'ять районних об'єднань (хор, духовна оркестра й оркестра народних інструментів): Червонозаводський, центральний, Холодногорський, Основ'янський та Івано-Лисогорський. В дні, що буде провадитись об'єднані заняття клубних гуртків, треба командувати лектора з тієї чи іншої дисципліни. Такі лекції кваліфікованих фахівців, будуть стимулом що до роботи й відвідування загальних репетицій-співанок. Що до програму, то загальними дисциплінами можуть бути: елементарна теорія музики, сольфеджіо, відомості з гармонії, «слухання музики» та історія музичної культури. Для хорових гуртків треба додатково «масова постановка голосу» в наголосом на розвиток дихання й гарної дикції.

Окремі виконавці робітники: співаки, піаністи, скрипаки, віолончелісти й інш. повинні бути зорганізовані в окрему групу й прикріплені до якогось центрального робітничого клубу, де можна дістати окрему кімнату з двома прозями й по черзі провадити заняття.

Де-хто скаже, що буде кустарщина, але ми цього не боїмось і говоримо, що музична справа в робітничому клубі теж має ознаки кустарщини по твердженню «жрецов» музичного мистецтва, а все ж таки це відмовляємось від цієї роботи й проводимо.

Отже, ні на хвилину не відкладаючи цієї важливої справи, культурні профсоюзи повинні негайно потурбуватись про те, щоб робітничі «пересувні» консерваторії були організовані. Вже час ставити питання про ліквідацію музичної неписьменності серед робітництва і в першу чергу серед наших самодіяльних музично-хорових гуртків.

Спександр ПЕРУНОВ.

Фізкультура в Німеччині

Фізкультурний рух в СРСР йде вперед велетенськими кроками, захоплюючи широкі маси трудящих і поліпшуючись якісно. Фізкультура на Заході теж швидко росте, охоплюючи різні кола населення. Але фізкультурний рух в СРСР своєрідний, він має певну ідеологічну установку: для мас фізкультура являється частиною оздоровчо-профілактичної роботи, вона править за засіб до підвищення продуктивності праці і оборонздатності країни, вона складає частину загальної культурно-освітньої роботи.

На Заході єдності руху нема. Там він по-

діляється на три основні групи: буржуазний спортивний рух, робітничий рух секцій Люцернського Спортінтерна (соціал-демократичний) і революційний робітничий рух секцій Червоного Спортінтерна. Відповідно до груп міняється й установка фізкультури. Особливо ясно видно це в Німеччині, де спортивний рух має тісний зв'язок з рухом класовим, політичним.

Коли велика частина буржуазних спортсменів є членами фашистських організацій, то велика частина робітників спортсменів має тісний зв'язок з «червоним фронтом» і бере активну участь у масових демонстраціях і політичних виступах.

В Німеччині нині є до 8 міль. організованих фізкультурників; з них на робітничий спортивний рух припадає 1 міль, а решта — члени буржуазних організацій. В Німеччині нема секції червоного Спортінтерна, але його прихильники мають в організації Люцернського Спортінтерна таку міцну опозицію, що часто секція Люцернського Спортінтерна Німеччини голосує проти постанов виконкомом Люцернського Спортінтерна.

Уряд Німеччини йде на зустріч головним чином буржуазним спортивним організаціям, аспінуючи великі гроші й будуючи стадіони та майдани коштом упорядкування міста. Але найкраще офіційні можуть і всебічне значіння фізкультури промисловці та фабриканти.

Вони не тільки організують гуртки фізкультури при заводах, даючи їм усе потрібне, а й на протязі робочого дня вводять окремі елементи фізкультури в формі спеціальних гімнастичних рухів за станком — з короткими перервами, що має величезне значіння для раціоналізації виробництва. Ціль подвійна: по-перше, таким способом вони підносять продуктивність праці робітника, а по-друге, відтягають увагу робітничих мас від політичної боротьби. Вони втягують їх у буржуазні спортивні організації (де до 60% робітників), закарлюючи їх байками про те, що спорт позакласовий, та що на спортивному полі всі рівні — і робітник, і фабрикант.

Тактика фабрикантів вельми небезпечна для єдності робітничого спортивного руху. Не дарма на боротьбу з нею закликають постанови останнього конгресу Червоного Спортінтерна.

В Німеччині вражає надзвичайно свідоме відношення до фізкультури, велике втягування дослужих, і активна самодіяльність членів гуртків. Особливу увагу звертає на гігієну побуту, режим дня та природні чинники: сонце, повітря, вода.

Індивідуальна гімнастика, зв'язана з загартовуванням, екскурсії за місто в неділю і часте купання увійшли в побут кожного німця і з них він широко користується незалежно від свого віку й становища.

Коли фізкультура серед дорослих пустила глибоке коріння, то не меншу увагу звертається і на дитячий вік уже від самої юності. До цієї справи крім спеціалістів фізкультури притягнуто й ініціативу та допомогу самих батьків. Так, на спеціальних курсах навчають гімнастики грудного віку не лише обслуговний персонал, а й самих матерів. Особливо популярна система Неймана-Нейрода, що й застосовується навіть що клініках, наприклад, у проф. Лангштейна. Гімнастику дошкільного віку провадять вихователі, підготовлені на спеціальних курсах. В школах призначено три години на тиждень на кожну групу, а в деяких випадках і більше. Крім цього для найздоровіших дітей є ще додаткові гурткові заняття, а для слабких дітей, що їм потрібна корекція, — це спеціальна корекційна гімнастика.

Велику науково-дослідницьку роботу провадиться в різних центрах Німеччини. Активну участь беруть тут клініки терапевтичні, фізіо-терапевтичні та ортопедичні. Крім цього велику роботу провадять інститути фізкультури в Шпандау і Стадіон (передмістя Берліну).

Роботи Герцгайнера в ділянці дослідів над розмірами серця залежно від різних галузей спорту стали класичними і загально-визначальними. З них видно, що найбільше серце мають гребці, лижники, велосипедисти, бігуни на великі дистанції, а найменше — у важників, фехтувальників і боксерів.

Велику увагу звертається на вивчення впливу тренівки на людський організм. Доведено, наприклад, що у людини тренуваної основний обмін речовин вищий, ніж у

нетренованих (26 калгр. і 24 калгр. на 1 калгр вати).

В середньому пульс у спортсменів б'ється рідше ніж у неспортсменів і частота їхнього пульсу під впливом тренування має тенденцію з року на рік зменшуватися. Так, Мітчел ствердив — середня частота пульсу, під час спoczynку: в першому році — 74, в другому — 58, в третьому — 53. (Те саме Бюкенон — треба 45). Переваги тренування не обмежуються до системи кровообігу; механічний коефіцієнт корисної дії у тренуваного вищий, ніж у нетренованого. У одного і того самого суб'єкта, наприклад, виділення вуглекислоти поступово зменшується з 2.430 до 2.100 куб. смтм. на кілограмметр виконаної роботи.

Всі роботи в ділянці лікарської контролю мають тісний зв'язок з фізіологічними спостереженнями і рентгеноскопією. Досвід Німеччини в справі підведення наукової бази під фізкультуру взято на увагу й у нас. Зв'язок з науково-дослідницькими установами Німеччини дає нам змогу бути в курсі всіх найновіших досягнень Німеччини. Усі ці матеріали, відповідно перероблені, перевірнені й пристосовані до наших умов, у центральному будинкові фізкультури можна дуже успішно застосовувати й у нас, особливо в ділянці лікарської контролю і керування гімнастики.

В. А. БЛЯХ.

Організація широкомовлення через міську і низову телефонну сітку

Розвиткові радіофікації на селі перешкоджає, як відомо, відсутність в селах технічного персоналу, що може стежити за радіо-установками, а також труднощі організації живлення ламп радіоприймачів встановлених у сільбудах та хатах-читальнях через відсутність (навіть на столичному ринку) батарей, ламп та інших радіо-деталей то-що.

Доти, доки цих хиб не буде усунуто, говорити про розгортання радіофікації широким фронтом—не доводиться.

З другого ж боку чекати на ліквідацію таких серйозних хиб, як відсутність на селі технічного персоналу і потрібних радіо-деталей—аналітичне повний бездіяльності.

Отже, щоб виконати директиви партії і вишніх урядових органів, усунення цих хиб треба прискорити.

Південне управління зв'язку провадить нині велику роботу в справі організації широкомовлення через міську і низову телефонну сітку. Ця робота полягає в установленні приймальних і підсилювальних устроїв для живлення дросів, що йдуть на села для передачі радіомовлення через репродуктори встановлені у сільбудах і хатах-читальнях.

В цілій низці округ уже було проведено успішні спроби нової системи радіомовлення. Так в Артемівській окрузі при першому включенні було покрито відстань до 35 верстов від окружного центру, при чому в самому Артемівському репродуктор встановлено в центрі міста.

В Зінов'євському і Мивзлаві спроба дала наслідки ще кращі. Там покрито відстань від 75 до 100 верстов навколо. Одночасно в Миколаєві організовано радіомовлення в самому місті.

Оригінальну спробу використання дросів телефонної сітки включно до сел було проведено в Полтаві через радіоприймач, що існує там. Ця спроба показала можливість покрити всю округу і частину суміжних округ на репродуктори встановлені в селах.

В Запоріжжі встановлено для спроби підсилювача великої моделі з розрахунком покрити всі пункти округу, куди проходять телефонні проводи.

В Харківській окрузі Наркомпочтелів провадить роботу в справі радіомовлення на селах Богодухівського району, де наслідки досягли 35 верстов. Крім того почато роботу в справі організації широкомовлення по телефонних дрослах у Валківському і Змієвському районах.

Одночасно до міської телефонної сітки м. Харкова включено 60 абонентів для слухання телефоном Харківських широкомовних станцій.

Вільність телефонних абонентів виключено через комутатор з таким розрахунком, що для поргесорів телефоном у години праці радіостанцій досить підняти телефонну трубку і виключення радіо-передачі станеться автоматично.

Всього у нас на Україні близько 10 тис. сел, з них телефонізовано до 1500 сел, що їх у найближчому майбутньому, виходить, можна успішно радіофікувати. Цю обставину треба взяти на увагу вже зараз, бо за належної підтримки починання Наркомпочтелів не менш як 15% усіх сел на Україні одержать до Жовтневих свят цілком надійні радіоустановки.

Переваги дросного способу радіофікації полягають у винятковій простоті і надійності способу приймання радіо-мовних станцій. Він не вимагає ні спеціального технічного дотримання, ні зміни батарей і ламп. Отже, досягається ще однієї безперечної переваги—дешевого обслуговування.

Радіо—джерело культури. Це джерело особливо цінне в глушині на далекій околиці. Відірваність села від окружного центру можна усунути лише за допомогою радіо.

В нашому соціалістичному будівництві радіо повинно відіграти першорядну роль, як справжній провідник культури і революції в товщі трудящих мас.

С. Ф.

НОВА КНИЖКИ ТА ЖУРНАЛИ

ВАРВАРА ЧЕРЕДНИЧЕНКО.—«Весела компанія». ДВУ, 1928 р., тир. 5.000, стор. 289, ціна 1 крб. 57 коп.

Сімнадцять оповідань, об'єднаних однією темою та з одними й тими ж героями,—отаким зміст цієї книжки. Весела компанія—це сім товаришів—учнів сьомої групи трудшколи. Всі вони піонери, мешкають всі в одному будинку, в житлокоопі, в Харкові, на вулиці Лесі Українки.

Всі надзвичайно обдаровані: винахідник, поет, малює, музика і т. п. Вчаться в школі всі напролюд гарно. Свідомість—найвища. Організованість—на всі 100%. Вкупі вчення, вкупі розваги, засідання, екскурсії колективні до міського парку, на аеродром... Ну, просто тобі, хоч малюй ікону з них, щоб поставити на покуті в установах соцівху.

Що-правда, до куховарки ці свідомі на всі 100% учні-піонери ставляться трохи не по-піонерському:

— Ми звернулися до шановної товаришки—прибиральниці, як до судді... Але, що може розуміти Катерина на нашім будівництві електричної машини? Тут потрібно мати наукову підготовку. Інженери не належать до професії Нархарч. Ідїть собі, Катерино, і продовжуйте мити підлогу... (стор. 4).

Оттак! А самі ж її закликали на пораду...

Потім ще «геройство»:

— Де я бачив газову лампу?

— Е та це ж в уборній.

— Ходім, Борисе!

— Ну, а як накриють?

— Ть...

Дівчинка Таня взяла на себе командування:

— Юхиме, хай він вилізе тобі на спину, бо лампа там високо привішана (стор. 8). Двоє хлопців-піонерів полізли скло від лампи красти...

А лаються хлопці напролюд соковито:

— Осячі вуха! (стор. 3).

— Неорганізовані телята! (стор. 9).

— Курячі голови! (стор. 25).

І ще безліч таких перлів—словечок.

Оця весела компанія свідомих піонерів-школярів відшукала в першому оповіданні на горіщі їхнього будинку «таємничого малюра». Потім познайомилась із наркомом освіти Іваном Олексійовичем Шклярком (хорім на шлюк), який тут же мешкає і надзвичайно цікавиться цією дитячою громадою: возить її на своєму авто, запрошує до себе в гостину, дає рекомендацію до аеропарку, щоб наших піонерів там прокатили на аероплані і т. п. Все, що в таких випадках належить робити наркому за його становленим наркомом.

Отой таємничий малюр, що його картину з життя селянських дітей є. Санжари весела компанія знайшла на горіщі спричинився авторів за канаву, на якій побудовано всі оповідання чи скоріше всі розділи цього оповідання. Компанія розшукує його на протязі всієї книги і, нарешті, знаходить... на приваті в... могилі, де він вчиться малюванню в знаменитого малюра, що 8 років світла не бачив, а жив у фамільному склепінні і малював свої чудові картини. Найкраща з цих картин,—це є картина, де велими по мистецькому змалювано вбивство селянами дітей та дружини самого малюра за часів громадянської війни...

Тут, в могилі цій, наші піонери разом з наркомом освіти банкет учиняють. Проголошують вельми чулі промови на адресу високого мистецтва. А сам малюр дає обіцянку залишити своє оригінальне приміщення і жити по-людському. Тут же весела компанія знайшла того таємничого малюра, що дав привід авторів ціле оповідання написати...

Книжку розтягнуто на 289 сторінок. А змісту замало. Тай й той зміст, що там є—сумнівної якості і не для тих читачів призначений, на яких так недвозначно розраховував запобігливий автор. Занадто примітивна ситуація героїв. Занадто рафіновані й дуже вже казюні їхні вчинки. А поводження компанії з Мокриною Онуфрієвною просто непристойні і одганяє від цієї картини... розмальованими ярмарковими цапцками... (справа з крадіжкою котів, переведання богом-савадом з громом і т. п.).

Взагалі, невесело від цієї «веселої компанії».

Коли взяти славнозвісний «Денник Кості Рябцова», що своїм змістом висвітлює куточок цікавого життя школярів трудшколи,—так оця наша «Весела компанія»—жалюгідне базікання, підмащене казюними «солодкими пом'яями» (не здивуйте: це така назва одного розділу цієї книжки!). Ні думок яскравих, ні прагнень дитячих в цей перехідний для їх зросту час ми не знайдемо. Становища героїв кумедні, надприродні ще більше переконують нас, що автор не подумав завдання дати цікавий читабельний матеріал для учнів шкіл соцівху. Немає того бурхливого хвилювання серцець дитячих, яке так природне у такому віці дітям-підліткам, опріч все тихе, канонічне сфивіхівського порадилика вказаних. Де ті турботні і разом солодкі мрії про закінчення школи, про вибір шляхів надалі, де ті поривання, хитання, самопожертва, самозакохання, розчарування і т. п. нюанси дитячої душі цього віку? В цій книжці цього не знайти. А воно все це повинно бути...

А історія Тихона Тихолаза (молодшого), штучна, видумана з голови. Щось з десяти років батька не бачила сім'я. Мати тільки й живе зустріччю з своїм коханим чоловіком. Син також мріє побачити свого батька, що його ввесь час шукають. І раптом батько приїжджає.

Бачте, батько надіслав телеграму на їм'я матері. Тому, виходить, за думкою такого розвиненого хлопця, як Тихон,—батько приїхав за ради матері. Отже, він Тихон Тихолаз, не хоче знати батька... І тільки подарунки батьківські трохи розм'якшили серце цього чужого хлопця...

Неприродна історія. Хибна і нічим попереднім не обгрунтована ситуація героїв...

Ні, книжка «Весела компанія» не для такого віку дітей написана. І задарма автор записав дітей цих до сьомої групи трудшколи. В житті учні цієї групи далеко розвиненіші, їх прагнення та переживання далеко складніші. І про них є що написати. Тільки з такою книжкою ми про це не довідаємося. Дітям старшого віку вона... пуста і наївна.

Що хіба дітей з чотирьох груп трудшколи трохи зацікавить ця книжка та й то сільських дітей, яким життя міських дітей мало відоме і вони повірять авторові на слово, що «так буває».

Однак, книжку написано в бадьорому тоні, в легкій до читання формі. Та тільки й того...

На жаль, і після виходу цієї книжки наш «Костя Рябцов» чекає на свого автора, щоб той життя його усебічно й правдиво розповів. А така робота для авторів наших юнацьких книжок дуже й дуже вдача. Тут роботи роботи!

Цілий перелік.

Видано книжку охайненько. На жаль, нема малюнків. Ціна задорога.

І коли вже наші дитячі книжки подещо пахнуть? Адже ж їх не купити наліпому учневі. Хіба що тільки видавництва наші розраховують на примусове придбання книжок в дитячі бібліотеки. Ну, тоді справа ясна!

А. В.)